

IAGTTAGELSER AF FUGLE I EGNEN OMKRING LANDSBYEN TAANING I DE SIDSTE 40 AAR

AF

R. P. RANDLØV

Fra min Barndom har jeg næret Interesse for Naturens Foreteelser og ganske særlig for alt, hvad der vedrørte Fuglene. Da jeg imidlertid havde sparsom Tid og ringe Hjælpemidler, er det kun gaaet langsomt med at vinde Indsigt og Forstaaelse af, hvad jeg saa, og de efterfølgende Optegnelser er derfor i høj Grad mangelfulde og langt fra saa udtømmende, som de burde være. Forhaabentlig vil der dog være et og andet, som har nogen Værdi, naar Billedet af vort Lands Fugleverden skal tegnes.

Egnen omkring Taaning er en stor Skraaning. Fra Danmarks højeste Punkt, Ejers Baunehøj, falder Terrænet jævnt ned mod Søerne ved Skanderborg og mod Mossø. Talrige Vandløb gennemskærer Egnen og har i Tidernes Løb dannet dybe Slugter og Render, der er groet til med Skov. I Nærheden af Søerne og langs med Taaning Aa, der forbinder Skanderborg Sø med Mossø, findes en Del Eng- og Kærstrækninger, der jo bidrager sit til at give Egnens Fuglefauna en mere afvekslende Karakter. Engene bliver ganske vist efterhaanden saa tørre, at de Vadere og Svømmere, der tidligere havde Tilhold i de side Enge og Mosestrækninger, nu maa fortrække til Sø- og Aabredderne, der til Gengæld byder gode Vilkaar, med deres lave og mudrede Bredder og store Rørbræmmer. Ogsaa Skovene skifter Karakter. Tidligere fandtes der rigeligt af gamle Træer med Hulheder, hvor baade Maar og Bier, Ugler og Spetter og iøvrigt alle de Væsner, der sætter Pris paa saadanne Tilflugtssteder, fandt gode Tilhold. Nu er den Slags Træer sjældne, ja rene Undtagelser, og de Fugle, der søgte deres Ynglepladser paa saadanne Steder, maa derfor fortrække eller se sig om efter Surrogater, der nogenlunde kan erstatte de naturlige Tilholdssteder. Samtidig breder Naaleskoven sig paa Løvskovens Bekostning. Men Naaleskoven er et udmærket Tilholdssted for Solsorten og Ringduen, og disse Fugle tager da ogsaa til i Mængde, især hvor Krager og Skader ikke er altfor talrige.

I denne Egn har jeg færdedes, og derfra stammer de fleste af mine Iagttagelser. En enkelt Gang har jeg foretaget en Tur

til Søerne og set lidt paa Fuglelivet der. Disse Besøg har dog altid været kortvarige og har derfor kun givet ringe ornithologisk Udbytte. Fra andre Egne i Landet er der kun ganske enkelte og spredte Iagttagelser.

KRIKAND (*Anas crecca*) L. Forekommer sparsomt, enkelte Gange ynglende. 3 Maj 1914 fandtes en Rede med 7 noget rugede Æg i en lille Græstue paa nogle bare og tørre Sandagre, langt fra Sø og Aa men i Nærheden af en lille Bæk. Da Anden to Dage i Træk blev forstyrret af Kreaturer, forlod den Reden. Jeg antog den for en Krikand, men det kan ogsaa godt have været en Atlingand, da jeg ikke fuldt ud var i Stand til at bestemme Arten.

ATLINGAND (*Anas querquedula*). Ved kun at have set den nogle faa Gange. Skudt Efteraaret 1913 paa Herschendsgave ved Skanderborg.

PIBEAND (*Anas penelope*). Forekommer enkelte Aar i større Mængde, andre Aar slet ikke.

GRAAAND (*Anas boscas*). Almindelig, men langt fra saa talrig som tidligere. Reden har jeg fundet allerede 1 April; de kan dog ogsaa træffes rugende 30 Maj og hele Tiden derimellem. Æggenes Tal har i de af mig iagttagne Reder varieret mellem 10 og 12.

SANGSVANE (*Cygnus musicus*). Forekommer i Foraars- og Efteraarstiden og om Vinteren ved Aaen, naar denne er aaben.

HVINAND (*Glaucion clangula*). Efteraar og Vinter findes den ret almindeligt i Taaning Aa og i Søerne.

FLØJELSAND (*Oidemia fusca*). Skudt i Taaning Aa.

STOR SKALLESLUGER (*Mergus merganser*). Forekommer ret jævnlig Efteraar og Vinter. Vinteren 1907 var der kommet en i Aalekisten ved Fuldbro Mølle. Den blev derfra hensat i et Badekar med Vand, hvori var anbragt en mindre Aal. Efter en lille Tids Forløb var Aalen forsvunden. Den fandtes siden i Skalleslugerens Svælg.

GRAAGAAS (*Anser cinereus*). Denne saavel som andre Gaasearter trækker hen over Egnen, men sætter sig yderst sjældent. I 1908 var der dog en Graagaas, der tog Bo og ynglede ved Taaning Aa. Familien blev forøget til 6, der saas hen paa Sommeren. I 1909 var der flere Par, hvoraf i ethvert Fald et Par

rugede. I 1910 rugede igen et Par. En Krage, der var Nabo, tog imidlertid et Æg, hver Gang Gaasen forlod Reden, og efter at denne var tømt, forlod Gæssene Egnen og er ikke set ynglende her siden. Trækket nordpaa begynder i Almindelighed i Marts, enkelte Aar i Februar.

VAGTEL (*Coturnix communis*). Ankomsttiden var 1899 den 17 Maj, 1903 den 20 og 1912 den 31 Maj. Den har tidligere været almindeligere end nu, ligesom den for en 15—20 Aar siden er fundet rugende paa Taaning Mark. Paa Lelkenborg Mark traf jeg et Aar et Par Stykker i Slutningen af September. Den ene blev skudt.

AGERHØNE (*Perdix cinerea*). Rugetiden falder almindeligst i Juni. De af mig iagttagne Reder har indeholdt fra 11 til 21 Æg.

RØDHALSET LAPPEDYKKER (*Podiceps griseigena*). Set et enkelt Eksempel skudt her paa Egnen i 1914.

TOPPET LAPPEDYKKER (*Podiceps cristatus*). Er overordentlig talrig i Søerne og kommer ofte ned i Aaen. Har øjensynlig formeret sig meget. Reden har jeg fundet med 6 Æg. Ankommer i Marts.

VAGTELKONGE (*Crex pratensis*). Høres hvert Aar og yngler aabenbart paa Egnen. Ankommer i Maj, almindeligst i sidste Halvdel.

PLETTET SUMPHØNE (*Porzana maruetta*). Forekommer af og til. Skudt i Gedved Sø 2 Oktober 1881 og i Taaning Kær 15 September 1907.

VANDRIKSE (*Rallus aquaticus*). Skønt jeg ikke har fundet dens Rede, anser jeg det for sikkert, at den yngler her, da her ofte er truffet unge Fugle. Findes her iøvrigt i November og December og overvintrer sandsynligvis ofte.

GRØNBENET RØRHØNE (*Gallinula chloropus*). Særdeles talrig. Har bredt sig meget i den sidste Snes Aar og yngler overalt i Moser og Enge. Overvintrer. I strenge Vintre samles en Del ved Fuldbro Mølle, hvor de fodres. Der er undertiden paa Foderpladsen talt 16 Stykker. Om Sommeren gør de Skade i Haven. De tager Jordbærrene og gennemhakker Æblerne baade paa Jorden og paa Trærnes Grene.

BLISHØNE (*Fulica atra*). Almindelig i Skanderborg Sø og ikke sjælden i Taaning Kær og Aa. Yngler begge Steder.

VIBE (*Vanellus cristatus*). Ankomsttiden har for Aarene 1880—1914 varieret fra 1 Februar til 26 Marts. Almindeligst an-

kommer den i sidste Halvdel af Februar eller de første Dage i Marts. Af 36 iagttagne Reder har de 31 indeholdt fire Æg og de 5 Reder kun tre. 1 Rede har jeg fundet i Marts, 16 i April, 20 i Maj og 2 i Juni. Efter at Ungerne har forladt Reden, samler Viben dem ofte og varmer dem.

Viben forlader os sent om Efteraaret. Den høres ofte helt hen mod Jul.

HJEJLE (*Charadrius pluvialis*). I Halvfjerdserne kom der hvert Aar i November Flokke af Hjejler og holdt til i Taaning Kjær og paa Markerne deromkring. Nu høres kun sjældent et Fløjt af en trækkende Hjejle, og Flokke er næppe set de sidste 25 Aar.

STOR REGNSPOVE (*Numenius arquatus*). Forekommer i Træktiderne, særligt om Efteraaret. Paa Foraarstrækket har jeg bemærket den 27 Marts.

LILLE REGNSPOVE (*Numenius phaeopus*). Som foregaaende men sjældnere.

KOBBERSNEPPE (*Limosa lapponica*). Skudt i Horndrup Enge ved Skanderborg Sø 4 September 1887.

MUDDERKLIRE (*Actitis hypoleuca*). En ung Fugl skudt i Taaning Enge 23 Juli 1882. Skudt ved Taaning Aa Juli 1914 og 1 August 1915.

SVALEKLIRE (*Totanus ochropus*). Almindelig. Ankommer i April og findes her undertiden til langt hen paa Efteraaret. I November 1914 opholdt sig saaledes en ved en Grøft, hvor den bemærkedes saa sent som 29 November.

RØDBEN (*Totanus calidris*). Forekommer jævnlig i Taaning og Horndrup Kær, hvor den formentlig yngler, da den er der Sommeren igennem. Yngler paa Kalø i Skanderborg Sø. Ankommer i Slutningen af April eller Begyndelsen af Maj. Tidligst iagttagne Ankomsttid er 5 April.

HVIDKLIRE (*Totanus glottis*). Skudt 16 November 1901 paa en overrislet Eng ved Taaning, hvor den sammen med nogle flere holdt til under en pludselig opstaaet Snevinter.*

TEMMINCKS RYLE (*Tringa Temminckii*). Forekommer af og til. Skudt ved Mossø 13 August 1893. 1887 bemærkedes 5 den 23 April.

ALM. RYLE (*Tringa alpina*). Forekommer ret jævnlig i Kærstrækningerne, der hører til Taaning, og jeg tør tro, at den ogsaa enkelte Gange har ynglet der, skønt jeg aldrig har fundet dens Rede.

ENKELTBEEKKASIN (*Limnocyptes gallinula*). Efteraars-trækket begynder sidst i September, og den findes her ved Væld og i Moser Vinteren igennem. Om Foraaret er den sjældnere. Jeg har bemærket den 13 April 1908 og 29 Marts 1914.

DOBBELTBEEKKASIN (*Gallinago scolopacina*). Den talrigste af alle Bekkasinerne. Ankommer ofte i Begyndelsen af Marts og er her enkeltvis til Jul og længere. Reden har jeg fundet saaledes:

1886 den 23 April: 4 Æg.
 1888 — 19 Maj: 4 Æg.
 1898 den 23 Juli: 4 Æg.
 1900 — 21 — : Dununger.
 1906 — 25 Maj: 4 Æg.
 1911 — 13 Juli: 3 —

TREDÆKKER (*Gallinago major*). Forekommer sparsomt paa Efteraarstrækket. Ynglende har jeg aldrig truffet den her.

SKOVSNEPPE (*Scolopax rusticula*). Almindelig men ikke talrig. Ankomsttiden om Foraaret falder mest i Marts. Enkelte Snepper overvintrer, og nogle forlader os meget sent. Efteraars-trækket begynder ellers at indfinde sig i Oktober og er almindeligt ved Novembertide.

HÆTTEMAAGE (*Larus ridibundus*). Forekommer særdeles talrig. I Svanesøen ved Skanderborg er en Koloni paa ca. 200 Par.

GRAA HAVMAAGE (*Larus argentatus*). Ses undertiden ved Søerne her.

SVARTBAG (*Larus marinus*). Forekommer om Vinteren, mens Søerne er aabne.

DVERGTERNE (*Sterna minuta*). Set enkelte Gange ved Taa-ning Aa.

ALM. TERNE (*Sterna hirundo*). Særdeles talrig. Yngler formentlig paa Kalø i Skanderborg Sø.

KYSTERNE (*Sterna macrura*). Forekommer af og til.

ALK (*Alca torda*). Om Vinteren træffes enkelte Gange en Alk i Søerne. Omkring 1890 fandtes saaledes ved Nytaarstide en Alk fastfrosset i Isen paa Mossø. Enkelte Gange har jeg ogsaa set en udstoppet Alk hos Folk i Egnen.

HEJRE (*Ardea cinerea*). Yngler ikke her paa Egnen, men findes ellers almindeligt Sommeren igennem. Findes undertiden i Smaaflokke. Saaledes talte jeg ofte Sommeren 1912 indtil en Snes Stykker i en Eng, hvor de holdt til, og hvor der i nogle

Grøfter rimeligvis har været Smaafisk. Hejren ankommer almindeligst i April, enkelte Aar dog i Marts. Undertiden overvintrer en og anden ved vore mange Bæklob, saaledes Vinteren 1913—14.

RØRDRUM (*Botaurus stellaris*). Skudt ved Mossø Efteraaret 1915.

HVID STORK (*Ciconia alba*). Storkens Ankomsttid har i Aarene 1880—1914 varieret mellem 20 Marts og 20 April. Almindeligst ankommer den de første 8 Dage af April.

Tidligere skal der i Taaning have været indtil 4 Storkereder paa hver Gaard og vel nok mindst 50 Par ynglende Storke ialt. I Halvfjerdserne var Tallet dog allerede aftaget, saa der ved denne Tid kun fandtes en halv Snes Reder. Derimod var der en Del Storke uden Bopæl. Hver Aften samledes disse til Nattesæde i en nær ved Byen liggende Skov. Jeg har ofte talt en Snes Stykker af saadanne »husvilde« Storke. I disse Aar saa man ogsaa om Efteraaret de store Storkeskarer, der flokkedes før Afrejsen. 50—100 kunde ofte ses samlede, mest i Taaning Kær, dog ogsaa undertiden paa de tilgrænsende Marker, ligesom de undertiden holdt Flyveøvelser over Egnen.

Nu er alt dette en »Saga blott«. I Taaning findes kun 2 Reder tilbage, og det er vel kun et Tidsspørgsmaal, naar ogsaa disse forsvinder.

Det, en Storkemave kan rumme, er ikke Smaating. Jeg har set den nedhulke Hundehvalpe, Væseler, Muldvarpe, Rotter, Mus, Snoge, Firben, Frøer, Aal, andre Fisk, Fugleunger og Fugleæg, foruden Regnorme og Larver, som den samler op efter Ploven. 8 Juli 1897 iagttog jeg en Stork, der tog 15 middelstore Frøer og 3 Studsmus. Den var dog ikke tilfredsstillet med denne Fangst, men først efter længere forgæves Søgen drog den hjem til sine Unger med Fangsten. 13 Juli s. A. fortærede samme Stork 48 Frøer i Træk, uden at den røbede Tilbøjelighed til at opgive Jagten. Undertiden kan det indtage Maaltid fylde, saa det er synligt helt op paa Halsen. Saa først plejer Storke at være tilfredsstillet.

SORT STORK (*Ciconia nigra*). Dens Ankomsttid noteret saaledes:

1882 den 27 April.
1893 — 17 Maj.
1894 — 21 —

1897 · den 25 Maj.
 1898 — 20 April.
 1905 — 1 —

Skal for nogle Aar siden have ynglet i Yding Skov, men jeg har aldrig set Reden. I disse Aar kom der forøvrigt ofte hen paa Høsten en 3—4 Stykker, som holdt til i Egnens Enge eller ved Bække og Grøfter. — Nu ses den sjældent og altid kun enkeltvis.

HAVSULE (*Sula bassana*). Et Eksemplar iagttaget ved Skanderborg Sø 26 April 1907.

TAARNFALK (*Falco tinnunculus*). Særdeles almindelig. Den har aabenbart formeret sig paa Egnen og yngler nu almindeligt i Skovene, ligesom den ogsaa undertiden holder til i Kirken.

Reder iagttaget saaledes:

1899 den 6 Juni. Rede med 5 Unger, hvoraf den ene var mindre end de andre. Den blev tilbage i Reden, efter at de andre var fløjne, 21 Juni. I Reden laa da en Studsmus, af hvilken Hovedet var fortæret.

1900. To Reder, af hvilke den ene ødelagdes af Børn. Af den anden fløj Ungerne i Begyndelsen af August.

1902. 4 Reder, af hvilke de tre i utilgængelige Træer. Den fjerde var i en forladt Kragerede indeholdt 4 Æg 18 Maj.

1903 den 23 April. Rede med 6 Æg.

1904 den 25 Maj. 2 Æg. Den 1 Juni var der i Reden 5 Æg.

1911 den 5 Maj. 7 Æg, og den 21 Maj 7 Unger.

DVÆRGFALK (*Falco aesalon*). Forekommer undertiden paa Træk. Skudt her 12 Oktober 1909.

LÆRKEFALK (*Falco subbuteo*). Ses jævnlig. Udviser ofte stor Dristighed, naar den jager.

MUSVAAGE (*Buteo vulgaris*). Var tidligere saa almindelig, at den havde Rede i ethvert lille Skovstykke ved Taaning. Fra den Tid mener jeg ogsaa at kunne mindes den Vinteren igennem, siddende ved Væld eller paa en Forhøjning Dagen lang, spejdende efter Frøer og Mus. Fra de senere Aar har jeg iagttaget dens Rede saaledes:

1900. 12 Maj 2 Æg, ca. 16 m højt.

1902. 11 — 2 — — 6 —

1906. 28 — 2 Unger og 1 fordærvet Æg, ca. 3 m højt.

LAADDENBENET MUSVAAGE (*Buteo lagopus*). Et Eksemplar skudt ved Voerladegaard (ved Mossø) Efteraaret 1915.

KONGEØRN (*Aquila fulva*). Forekommer af og til. Et Par Gange er den indfanget. Vingefanget angives i begge Tilfælde til 2 m. Den sidste blev fanget med Hænderne, da den sad paa en Gren i noget Krat. Den fejlede tilsyneladende intet og kunde gaa til Vejrs, da den kom paa aaben Mark.

HAVØRN (*Haliaëtus albicilla*). Er tidligere set hvert Aar over Søerne og Aaen mellem Skanderborg Sø og Mossø. I de senere Aar har jeg dog ikke bemærket den.

GLENTE (*Milvus iclinus*). Saas tidligere hvert Aar, nu sjældent. Reden har jeg en enkelt Gang funden i en Skov ved Taaning. Den var anbragt i Mandshøjde og indeholdt 3 Æg.

Glentens Ankomsttid har jeg iagttaget saaledes:

1881	den	17	Marts.
1882	—	16	—
1883	—	27	—
1885	—	24	—
1886	—	18	—
1887	—	10	April.
1888	—	19	Marts.
1890	—	11	April.
1891	—	10	—
1903	—	19	—
1904	—	8	—

RØDBRUN KÆRHØG (*Circus aeruginosus*). Fra min Barn- dom i Begyndelsen af Halvfjerdserne, da jeg fiskede i Skander- borg Sø, mindes jeg en Gang, da jeg vadede ud i Rørene paa to Steder, hvor Kærhøge stod op. Jeg fandt ogsaa i begge Til- fælde Rederne. Den ene indeholdt 7, den anden 2 Æg. Den Gang saa man jævnlig Kærhøgen, nu ses den aldrig.

SPURVEHØG (*Accipiter nisus*). Særdeles almindelig. Jeg ved kun om en Rede her fra Egnen. Den indeholdt 2 Æg.

DUEHØG (*Astur palumbarius*). Ses undertiden, men var tid- ligere almindelig, hvad Dueejere kan melde om. I de sidste 10 Aar er ikke een af mine Duer bleven røvet af Høgen. I Tiden omkring 1880 var det saa godt som ugørligt at have Duer for den.

SPURVEUGLE. I Efteraaret 1914 saas en i Haldsminde Plantage (Horndrup, Taaning Sogn) og 5 April 1915 saas en til sammesteds. I April 1915 saas endvidere to udstoppede Ekspl. hos en Konservator i Skanderborg.

MINERVAS UGLE (*Athene noctua*). Almindelig. Yngler i Taaning Kirke.

NATUGLE (*Syrnium aluco*). Almindelig. I Taaning Kirke, hvor jeg til forskellige Tider har iagttaget dens Reder, yngler den stadigt. Den synes at fortsætte Udrugningen Sommeren igennem saaledes, at der i Reden kan findes baade store og smaa Unger og uudrugede Æg. 18 Maj 1882 fandt jeg Reden med 5 Æg. 18 Juni var der i samme Rede en Unge af en Dues Størrelse, en nylig udrugtet Unge og 2 Æg. 22 Maj 1887 fandt jeg Reden med 5 Unger af forskellig Størrelse og 3 Æg indeholdende store Unger. I en forladt Kragerede har jeg ogsaa et Par Gange truffet den rugende, nemlig 16 Maj 1901 og 5 Maj 1904. Begge Gange indeholdt Reden 4 Unger af forskellig Størrelse.

SUMP-HORNUGLE (*Otus brachyotus*). Ret almindelig i Moser og Kær.

SKOV-HORNUGLE (*Otus vulgaris*). Ikke sjælden.

SLØRUGLE (*Strix flammea*). Almindelig. Findes baade i Taaning og Ousted Kirker og er fanget i flere Lader i Sognet.

STEPPEHØNE (*Syrhaptes paradoxus*). Den 16 Maj 1888 saas to Flokke paa 30 Stykker hver. 24 Maj saas en Flok paa 8 og i August en paa 14. Den holdt til i en Brakmark. Den 13 Oktober s. A. fandtes en Steppehøne paa Taaning Mark, der var halvt fortæret af Rovdyr. Endvidere mener jeg at have iagttaget en Flok Steppehøns paa 20—25 Stykker den 8 August 1900.

HULDUE (*Columba oenas*). Skudt paa Egnen et Par Gange, ligesom den ses af og til.

RINGDUE (*Columba palumbus*). Er her som oftest Vinteren igennem. Af 19 iagttagne Reder hidrører 2 fra April, 15 fra Maj og 2 fra Juni. Men jeg har forøvrigt fundet den ynglende helt hen paa Efteraaret. 16 September 1904 fandt jeg saaledes 2 rugende Ringduer, ligesom jeg samme Aar den 3 Oktober fandt en ikke flyvedygtig Unge.

NATRAVN (*Caprimulgus europaeus*). Forekommer af og til. Da jeg i Høst har truffet en ung Fugl, er det sandsynligt, at Arten undertiden yngler paa Egnen.

MURSEJLER (*Cypselus apus*). Opholder sig i Egnens Kirke-taarne, hvor den bygger Rede i Murhuller og under Tagstene. Ankomsttiden falder for en længere Aarrække mellem den 11 og 29 Maj.

ISFUGL (*Alcedo ispida*). Særdeles almindelig ved alle Aa-

og Bækløb og er aabenbart i Tiltagen. En enkelt Gang har jeg fundet dens Rede i en Skrænt. Reden indeholdt 4 Æg.

GØGEN (*Cuculus canorus*). Ankommer i Begyndelsen af Maj. Ankomsttiden optegnet for 25 Aar, hvor den har varieret fra 3 til 16 Maj. Almindeligst er 9de og 10de. Dens Unge har jeg nogle Gange fundet i Gul Vipstjerts Rede i Slutningen af Juli.

VENDEHALS (*Jynx torquilla*). Har antagelig ynglet her 1891, da jeg til Stadighed bemærkede et Par i en lille Egeskov ved Taaning, uden at jeg dog var i Stand til at finde Reden.

Første Gang, jeg bemærkede den, var 8 Maj. I 1903 ankom den 11 Maj.

GRØNSPETTE (*Picus viridis*). Bemærkes hvert Aar i Egnens Skove. Jeg har aldrig fundet dens Rede, men anser det for afgjort, at den yngler her.

MELLEM FLAGSPETTE (*Picus medius*). Findes her til Stadighed og ses ofte udstoppet hos Landboerne.

STOR FLAGSPETTE (*Picus major*). Ret almindelig.

HÆRFUGL (*Upupa epops*). En gammel Mand har fortalt, at han en Gang i Landsbyen Vrold saa en »Hærkuk«. Selv har jeg aldrig observeret den.

SKOVSKADE (*Garrulus glandarius*). Almindelig. I Yngletiden hører man saa godt som aldrig dens Skrig. Derfor er Reden saa vanskelig at opdage.

NØDDEKRIGE (*Nucifraga caryocatactes*). Kommer enkelte Aar paa Efteraarstrækket i stor Mængde, saaledes Efteraaret 1900.

SKADE (*Pica caudata*). Er langt talrigere nu end i Halvfjerdsene. Det er en stor Æggetyv og en sky og listig Fugl. Reden findes i Begyndelsen af Maj.

ALLIKE (*Corvus monedula*). Findes i Taaning Kirke i et Antal af antagelig et Hundrede Stykker. Reden indeholder i første Halvdel af Maj 4—7 Æg. Det er den Fugl af Krageslægten, der gør forholdsvist mest Gavn og mindst Skade.

RAAGE (*Corvus frugilegus*). De nærmeste Raagekolonier er i Fruering og Foerlev Skove ved Skanderborg og i Bleld og Stensballegaards Skov ved Horsens. Derfra foretager deres Hærskarer Strejftog i Egnen og forvolder ofte stor Skade. Undertiden gør de Tilløb til at anlægge nye Kolonier. I Løbet af nogle Dage kan de bygge en Mængde Reder, men forlader saa ofte Stederne igen.

GRAA KRAGE (*Corvus cornix*). Mørktfarvede Varieteter forekommer af og til. Rederne findes almindeligst i Begyndelsen af Maj og Æggenes Tal gaar sjældent over 5, et Par enkelte Gange har jeg iagttaget 6. Kragen er en klog og listig Røver, der forstaar at passe det belejlige Øjeblik og endda hytte Skindet. Over for Smaafuglene har den et stort Synderegister, og den forsmaar heller ikke Æg af større Fugle. Af 143 af mig iagttagne Fugle-reder af ca. 20 forskellige Arter gik 44 pCt. til Grunde. Kragen var vel ikke Skyld i det hele, men jeg ved bestemt, at Hovedmassen falder paa dens Konto.

RAVN (*Corvus corax*). Findes her praktisk talt ikke mere, eftersom den næppe er bemærket her de sidste 20 Aar. Omkring 1870 saas den hvert Aar, ligesom man saa godt som daglig hørte dens langtrukne hæse »Rav« fra nogle høje Træer i Nærheden af mit Hjem.

ALM. TORNSKADE (*Lanius collurio*). Ankomsttiden falder for et længere Tidsrum mellem 15 og 31 Maj. Fuglen bliver forøvrigt mere og mere sjælden og ses ikke hvert Aar. Reden har jeg fundet i Juni og da altid med 5 Æg.

STOR TORNSKADE (*Lanius excubitor*). Bemærket nogle enkelte Gange. En Gang slog den ned paa en Svale og tog den med samme Lethed, som om det var en Spurvehøg, der var paa Rov.

SILKEHALE (*Ampelis garrulus*). Kommer her jævnlig paa Træk om Vinteren.

DIGESVALE (*Hirundo riparia*). Kolonier findes i enhver Sandgrav paa Egnen.

BYSVALE (*Hirundo urbica*). De faa, der holder til ude paa Landet, bliver som oftest forstyrrede i at ruge af Spurveene, der ganske ugenert fordriver Svalerne og indretter Boet efter eget Behov. Denne Svale ankommer senere end foregaaende og rejser tidligere. Ankomsttiden kan sættes til Midten af Maj.

FORSTUESVALE (*Hirundo rustica*). Den tahigste af alle Svalerne, der bygger ved saa godt som hver Ejendom paa Landet. Ofte kan der i en Stald være 4—5 Reder. Den ruger to Kuld ud, første i Maj-Juni og andet i Juli-August. Æggenes Tal almindeligvis 5, højst 7. Ankommer i sidste Halvdel af April.

SPETMEJSE (*Sitta europæa*). Særdeles almindelig i Egnens Skove, hvor man undertiden finder Levninger fra dens Maaltider, Kogler og Frø, kilet fast i Revner og Grenekløfter.

SANGLÆRKE (*Alauda arvensis*). Fra Slutningen af April til Slutningen af Juli findes dens Rede. Af 41 iagttagne Reder har 3 indeholdt to Æg, 11 havde tre, 19 fire, 7 fem og 1 seks. 1 Rede fandtes i April, 19 i Maj, 9 i Juni og 11 i Juli.

TOPLÆRKE (*Alauda cristata*). Reden funden 23 Maj 1899 med 5 Unger. Fuglen almindelig.

STÆR (*Sturnus vulgaris*). Enkelte findes her Vinteren igennem. Trækket begynder ellers i Slutningen af Januar og Begyndelsen af Februar eller senere efter Aarets Beskaffenhed. Reden findes i Slutningen af April og Begyndelsen af Maj. Æggenes Antal varierer fra 4 til 7. 5 er almindeligst, men 7 ingenlunde sjældent.

Stæren er en stor Virtuos. Den 1 April 1887 iagttog jeg en Stær, som i Løbet af kort Tid skuffende efterlignede følgende Fugles Sang eller Lyde: Temmincks Ryle, Hjejle, Ryle, Vibe, Solsort, Lærke, Gøg, Allike, Hejre og Agerhøne. Det har nok været en gammel Mester, der har præsteret det Kunststykke.

GÆRDESMUTTE (*Troglodytes parvulus*). Reden har jeg fundet i Maj-Juni. Den indeholder almindeligst 6 Æg.

TRÆPIKKER (*Certhia familiaris*). Almindelig, men ikke talrig. Reden i Reglen med 6 Æg, sjældent mere end 1 m over Jorden. Reden har jeg fundet 28 Maj med Unger og Æg, 30 Maj med 6 Unger og endelig 1887 den 22 Maj med Æg.

VANDSTÆR (*Cinclus aquaticus*). Træffes enkelte Gange. En skudt ved Fuldbro Mølle 3 Januar 1887 og en ved en Bæk paa Taaning Mark Julen 1915.

MUSVIT (*Parus major*). Første Kuld udruges i April-Maj og andet i Juli-August. 1901 iagttog jeg et Par, der havde bygget Rede i en Vandkande. Første Gang havde de 12 Æg. Allerede 12 Juli havde de Unger igen, denne Gang 6.

BLAAMEJSE (*Parus coeruleus*). Forekommer ret almindelig uden at den dog kan betegnes som talrig.

SUMP-MEJSE (*Parus palustris*). Reden har jeg fundet i Maj med 6—7 Æg. Den bygges ofte i Træstubbe tæt ved Jorden.

HALEMEJSE (*Acredula caudata*). Ret almindeligt ynglende i Egnen.

TORN-SANGER (*Sylvia cinerea*). Almindelig. Reden funden sidst i Juli med 3 Æg, formentlig andet Kuld.

GÆRDE-SANGER (*Sylvia curruca*). Ret talrig. Ankomsttiden varierer mellem 28 April og 18 Maj.

MUNK (*Sylvia atricapilla*). Almindelig. Reden funden 12 Juni 1902 med 4 nylig udrugede Unger.

HAVESANGER (*Sylvia hortensis*). Reden fundet 23 Maj 1903 med 6 Æg.

GULBUGET SANGER (*Hypolais icterina*). Ankommer i sidste Halvdel af Maj og er ret almindelig. Dens iørefaldende Sang høres da fra en Mængde Haver.

RØRSANGER (*Acrocephalus arundinaceus*). Ankommer i Maj og findes overalt paa de Lokaliteter, der passer for den.

SIV-SANGER (*Acrocephalus schoenobaenus*). Findes ret talrig paa lignende Steder som foregaaende.

LØVSANGER (*Phylloscopus trochilus*). Almindelig.

GULTOPPET FUGLEKONGE (*Regulus cristatus*). Findes overalt i Egnens Skove, særlig hvor der er Naaletræer.

ENG-PIBER (*Anthus pratensis*). Kommer almindeligvis i Marts, undertiden endog i Februar. I Aar (1915) har jeg i Januar truffet den i Enge ved Skanderborg Sø. Da Reden findes baade i April-Maj og August, er det vel sandsynligt, at den ruger to Gange. Jeg har ikke fundet over 5 Æg i dens Reder.

TRÆ-PIBER (*Anthus arboreus*). Reden findes i Maj med fra 4 til 6 Æg, almindeligst 5.

MARK-PIBER (*Anthus campestris*). Reden med de marmorerede Æg fundet en enkelt Gang i en med Stargræs og Katteskæg bevokset Eng ved Skanderborg Sø.

HVID VIPSTJERT (*Motacilla alba*). Ankomsttiden falder i Slutningen af Marts eller de allerførste Dage i April. Reden har jeg bl. a. Steder ogsaa fundet paa Møningen af min straa-tækkede Lade og i en Favn Bøgebrænde.

GUL VIPSTJERT (*Motacilla flava*). Ankommer omtrent en Maaned senere end foregaaende. Reden findes som oftest i Juli, men jeg har dog ogsaa 1 Juni 1884 fundet dens Rede med 6 Æg.

VINDROSSEL (*Turdus iliacus*). Talrig paa Efteraarstrækket.

SANGDROSSEL (*Turdus musicus*). Ankommer i Marts. Reden findes i April-Maj med højst 5 Æg.

MISTELDROSSEL (*Turdus viscivorus*). Vides kun at være truffet en Gang her paa Egnen, idet den for en Del Aar tilbage blev fundet død i en Have i Skanderborg.

SJAGGER (*Turdus pilaris*). Kommer i store Skarer i Træktiderne og findes enkeltvis hele Vinteren. Foraarsstrækket nord-paa begynder i første Halvdel af April.

RINGDROSSEL (*Turdus torquatus*). Forekommer jævnlig i Træktiderne. Undertiden kommer ogsaa et større samlet Træk, saaledes 25 April 1892. Foraarsstrækket passerer i Almindelighed Egnen i April. 14 Februar 1903 saa jeg en Ringdrossel, som mulig har overvintret.

SOLSORT (*Turdus merula*). Vel nok den almindeligste af alle vore Kramsfugle. Den har bredt sig meget og findes nu i alle Haver saavel paa Land som i By. En Mængde Hanner bliver her Vinteren over. Den ruger to Gange. I Midten af April kan man allerede finde Reden til første Kuld og i Juni-Juli begynder Rugningen igen. Af godt en Snes iagttagne Reder har Æggenes Tal aldrig oversteget 5.

GRAA DIGESMUTTE (*Saxicola oenanthe*). Ankommer i Slutningen af April eller de allerførste Dage i Maj. Skønt den er ret almindelig, er det aldrig lykkedes mig at finde dens Rede.

BYNKEFUGL (*Praticola rubetra*). Ankomsttid som foregaaende. Reden findes fra Slutningen af Maj til ind i Juli med 5—7 Æg.

RØDSTJERT (*Ruticilla phoenicurus*). Ikke sjælden. Ankommer i første Halvdel af Maj.

RØDKÆLK (*Erithacus rubecula*). Findes overalt. Ruger i Juni. De Reder, jeg har iagttaget, har alle indeholdt 7 Æg.

NORDLIG NATTERGAL (*Luscinia philomela*). Høres omtrent hvert Aar. 1882 hørtes mindst 10 forskellige syngende Hanner, hvilket vel vil sige ligesaa mange ynglende Par. Dens Sang hørtes første Gang:

1882	den	14	Maj
1886	—	4	Juni
1890	—	8	Maj
1892	—	17	—
1894	—	13	—
1895	—	12	—
1897	—	25	—
1898	—	16	—
1899	—	15	—
1904	—	9	—
1906	—	15	—
1909	—	20	—
1911	—	26	—
1912	—	18	—
1914	—	22	—

BROGET FLUESNAPPER (*Muscicapa atricapilla*). Rugede i nogle Aar i et hult Træ, som Stærerne først benyttede. I 1882 indeholdt Reden 5 Æg og i 1884 7, henholdsvis 10 og 1 Juni. Fuglen, der er ret almindelig, ankommer i første Halvdel af Maj.

GRAA FLUESNAPPER (*Muscicapa grisola*). Paa et Bjælkehoved havde jeg indrettet en Redeplads, der næsten regelmæssig benyttedes hvert Aar. 1887 udrugedes to Kuld, det første (5 Æg) i Begyndelsen af Juni og det andet (4 Æg) en af de sidste Dage i Juli. Fuglens Ankomsttid ligger for et længere Tidsrum mellem 16 og 29 Maj.

HUSSPURV (*Passer domesticus*). Ruger i April-Maj. Reden har almindeligvis 5—6 Æg.

SKOVSPURV (*Passer montanus*). Kan ofte om Vinteren og mod ondt Vejr flokkes i store Skarer. Jeg ved et Eksempel paa, at der ved en saadan Lejlighed er fældet 43 i et Skud.

BOGFINKE (*Fringilla coelebs*). Reden findes i Maj. Af 24 Reder var de 23 fra Maj, 1 fra April. Æggenes Tal varierer fra 4 til 6, almindeligst er det 5. Redens Højde over Jorden bevæger sig mellem 1 og 10 m.

KVÆKERFINKE (*Fringilla montifringilla*). Reden funden i en Gran, 1 m højt, 19 April 1910. Den indeholdt 4 Æg. Forøvrigt mener jeg ogsaa ved en tidligere Lejlighed at have fundet den ynglende.

KÆRNEBIDER (*Coccothraustes vulgaris*). Ret almindelig. Det er nærmest en Tilfældighed, at jeg aldrig har fundet dens Rede.

GRØNSIDSKEN (*Chrysomitris spinus*). Skønt den formentlig yngler paa Egnen, ved jeg dog aldrig med Bestemthed at have fundet dens Rede.

STILLIDS (*Carduelis elegans*). Yngler almindeligt i Landsbyens Haver.

GRØNIRISK (*Ligurinus chloris*). Reden findes almindeligst i Maj. En enkelt Gang — i 1905 — har jeg fundet den 30 August. Den indeholdt 5 Unger.

TORNIRISK (*Cannabina linota*). Reden har jeg fundet i Maj, Juni og Begyndelsen af Juli med 4—5 Æg.

GRAASIDSKEN (*Cannabina linaria*). Forekommer om Vinteren, ofte særdeles talrigt.

DOMPAP (*Pyrrhula vulgaris*). Kommer paa Træk om Vinteren, enkelte Aar talrigere end andre.

KORSNÆB (*Loxia curvirostra*). Ses ofte. Et Eksempel skudt 7 December 1903. Det var en Hun.

RØRVERLING (*Emberiza schoeniclus*). Den ankommer i April og er almindelig.

GULSPURV (*Emberiza citrinella*). Af 26 iagttagne Reder har de fleste indeholdt 3 og 4 Æg. 15 Reder er fra Maj, 6 fra Juni, 1 fra Juli og 4 fra August.

KORNVERLING (*Emberiza miliaria*). Reden — formentlig andet Kuld — har jeg fundet i Juli-August med 4—5 Æg.

SNEVERLING (*Emberiza nivalis*). Et Eksempel skudt 29 Januar 1912 ved Taaning.

FORTSATTE IAGTTAGELSER OVER FUGLELIVET I ESBJERGEGNEN FORAAR OG EFTERAAR 1915.

AF

PETER SKOVGAARD.

BRAMMINGE 1 APRIL TIL 29 MAJ 1915.

Som nævnt i min tidligere Artikel¹ kom jeg 1 April til Bramminge, men da jeg, saa snart Lejlighed bød sig, søgte tilbage til den Egn, jeg havde forladt, og Bramminge i det Hele ikke er længere borte, end at Fuglelivet og Trækket jo er hovedsagelig det samme, vil jeg give Fortsættelsen af Trækket herfra.

Af de Fugle, der foreløbig var ankomne 1 April, saa jeg Stokand, Gravand, Knortegaas, Agerhøne, Rørhøne, Vibe, Hjejle, Stor Præstekrave, Strandskade, Ryle, Enkelt Bekkasin, Horsegøg, Hættemaage, Stormmaage, Graa Havmaage, Taarnfalk, Spurvehøg, Ringdue, Flagspette, Skovskade, Allik, Raage, Krage, Lærke, Toplærke, Stær, Gærdesmutte, Jernspurv, Musvit, Blaamejse, Sumpmejse, Topmejse, Fuglekonge, Engpiber, Vipstjert ♂, Sangdrossel, Sol-sort, Rødkælk, Spurv, Skovspurv, Bogfinke, Stillids, Svenske, Irisk, Rørspurv ♂ og Bomlærke.

Til disse er at bemærke, at Gravanden ved Esbjerg kun var konstateret ved en Fjer, Rørhønen, Hjejlen og Horsegøgen ikke set der paa Foraarsrækket, Flagspetten og Topmejsen kun paa et enkelt Besøg, medens Skovskaden og Ringduen derimod overhovedet ikke var set ved Esbjerg.

¹ Fuglelivet i Esbjerg Omegn, Aarg. 9. S. 260.